

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
UŽSIENIO REIKALŲ KOMITETAS**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO
NACIONALINIO SAUGUMO IR GYNYBOS KOMITETAS**

**NUOMONĖ
DĖL NAUJOSIOS GLOBALIOS EUROPOS SĄJUNGOS UŽSIENIO IR SAUGUMO
POLITIKOS STRATEGIJOS**

2015 m. spalio 28 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Seimo Užsienio reikalų ir Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetai, siekdami prisidėti prie diskusijų dėl būsimos Globalios Europos Sąjungos užsienio ir saugumo politikos strategijos (toliau – Globali strategija), teikia šią nuomonę:

1. Rengiant ir įgyvendinant Globalią strategiją turėtų būti siekiama:
 - apginti ES vertybes ir pagrindinius interesus, užtikrinti žmonių saugumą ir gerovę;
 - sustiprinti ir įtvirtinti ES kaip aktyvią tarptautinės politikos veikėją.
2. Globalioje strategijoje turi būti aiškiai įvardytos karinės, taip pat nekarinės grėsmės ir iššūkiai ir nustatytas baigtinis prioritetų sąrašas. Į šiuos prioritetus turėtų būti koncentruojamas ES ir jos valstybių narių dėmesys brėžiant reikalingų veiksmų politines gaires, priimant sprendimus ir juos įgyvendinant, paskirstant tam turimus finansinius ir kitus išteklius.
3. Svarbu pabrėžti, kad visos ES stabilumui, jos žmonių saugumui ir gerovei užtikrinti ypač svarbu iki galo ir atsakingai vykdyti valstybių narių ir ES institucijų jau sutartus ir dabar galiojančius įsipareigojimus, įtvirtintus ES sutartyse ir kituose teisės aktuose. Būsimoje Globalioje strategijoje turėtų būti pabrėžtas poreikis skatinti ES institucijas aktyviau, efektyviau ir atsakingiau vykdyti jau dabar turimus įgaliojimus (pvz., Šengeno sutarties vykdymo kontrolės atveju), taip pat įtvirtinti ES institucijų bendradarbiavimo su valstybėmis narėmis ir jų išsamaus bei laiku atliekamo informavimo tam tikrais klausimais mechanizmus.
4. ES valstybės narės turi būti kuo daugiau įtrauktos į Globalios strategijos rengimą, šios strategijos rengėjai turėtų aiškiai identifikuoti kiekvienos iš jų prioritetus bei interesus

ir atlikti sudėtingą darbą ieškodami priimtinausio bendro vardiklio, kuris taptų Globalios strategijos pagrindu. Priešingu atveju būsima strategija turės menką politinę paramą, bus sunkiau suprantama ES valstybių narių gyventojams.

5. Tarp prioritetinių klausimų Globalioje strategijoje turėtų būti įvardyti:
 - **Aktyvi ES Rytų partnerystės politika.** Globalioje strategijoje turėtų būti aiškiai įtvirtintas ES įsipareigojimas rasti efektyvias priemones integracijai su to siekiančiomis Rytų partnerystės šalimis gilinti. ES asocijuotoms partnerėms – Gruzijai, Moldovai, Ukrainai – parama turi būti stiprinama, o su kitomis Rytų partnerystės valstybėmis galima svarstyti įvairius individualius jų ir ES interesus atitinkančius bendradarbiavimo modelius. Rusija negali turėti veto teisės sprendžiant įvairius ES santykių su Rytų partnerystės valstybėmis aspektus, o ES santykių su Rytų kaimynėmis pobūdžio neturi lemti principas „visų pirma Rusija“. Matant Rusijos sėkmingai įgyvendinamą įšaldytų konfliktų kūrimo scenarijų ES Rytų partnerystės valstybėse šitaip siekiant įšaldyti ir tų valstybių demokratinę raidą, reikia užtikrinti aktyvesnį ES vaidmenį sprendžiant šiuos konfliktus, taip pat numatyti prevencines priemones galimos jų eskalacijos ar panašių įšaldytų konfliktų kūrimo scenarijų pasikartojimo atveju.
 - **ES santykiai su Rusija.** Brėžiant galimas santykių su Rusija gaires, Lietuva visada pasisakė ir pasisako už Vakarų demokratinės bendruomenės vertybėmis, tarptautinės teisės normomis ir principais grįstą bendradarbiavimą. Sprendžiant santykių su Rusija klausimus, gyvybiškai svarbu išlaikyti ir stiprinti ES solidarumą, kalbėjimą vienu balsu ir atsparumą įvairioms Rusijos taikomoms poveikio priemonėms (politinėms, energetinėms, ekonominėms, informacinėms ir kt.). Globalioje strategijoje turėtų būti įtvirtinta nuostata, kad ES ir Rusijos santykiams ateityje lemiamą poveikį turės Rusijos pastangos stiprinti demokratiją ir pagarbą pagrindinėms žmogaus teisėms ir laisvėms tiek pačioje Rusijoje, tiek jai puoselėjant santykius su viso pasaulio valstybėmis ir tarptautinės teisės normų laikymasis, ypač turint omenyje jos veiksmus ES Rytų partnerystės valstybėse, visų pirma Krymo atvejį ir veiksmus rytinėje Ukrainos dalyje, taip pat vykdomą „slenkančią“ Gruzijos okupaciją.
 - **ES ir NATO bendradarbiavimo bei transatlantinio ryšio stiprinimas.** ES saugumo ir gynybos politikos priemonės turi papildyti NATO teikiamas teritorinės gynybos garantijas. Šių dviejų organizacijų bendradarbiavimas turi vykti ne tik rengiant aukščiausio lygio pareigūnų dialogus, bet ir skatinant „darbuotojų su darbuotojais“ bendradarbiavimo mechanizmus. ES ir NATO turi

plėtoti praktinį bendradarbiavimą hibridinių grėsmių, informacinio saugumo, strateginės komunikacijos ir kitose srityse.

- **Atsakas į hibridines grėsmes.** Agresyvi Rusijos užsienio politika, kuria pažeidžiami pamatiniai tarptautinės teisės principai, įskaitant *jus cogens* normas, kelia grėsmę ne tik ES pasienio regionams, bet ir jos viduje. Ukrainos rytuose Rusijos naudota karo per tarpininkus metodika kelia nerimą dėl galimo tokio scenarijaus pasikartojimo ir Baltijos regione. Globalioje strategijoje turi būti pabrėžiami solidarumo ir bendros gynybos išlygos įsipareigojimai reaguojant ir į hibridines grėsmes, taip pat sprendimų dėl reagavimo priėmimas kiek galima greičiau. Turi būti aiškiai įvardytos iš Rusijos kylančios tiek konvencinės, tiek nekonvencinės grėsmės.
 - **Energetinis saugumas.** Stiprinant ES bendros energetinės politikos išorės dimensiją ir įgyvendinant Energetinės sąjungos projektą, ypač pabrėžtinas ES valstybių narių solidarumo principas ir energetinės diplomatijos stiprinimo svarba. Branduolinės saugos klausimai, kalbant apie esamus ir planuojamus branduolinius projektus ES kaimynystėje, turi tapti integralia ES išorės energetikos politikos dalimi, o ES energetinė nepriklausomybė nuo Rusijos turi būti traktuojama kaip vienas iš pagrindinių strateginių bendros ES energetinio saugumo politikos uždavinių.
 - **Informacinis saugumas ir strateginė komunikacija.** Iššūkiai informaciniam saugumui, objektyvaus ir operatyvaus visuomenės informavimo svarba turėtų užimti svarbią vietą diskusijose dėl Globalios strategijos prioritetų. Rusijos skleidžiama propaganda ir dezinformacija veikia ne tik Rytų partnerystės valstybių, bet ir ES valstybių narių visuomenes. Taigi ES strateginės komunikacijos kanalai turėtų būti orientuoti ne tik į objektyvios informacijos pateikimą Rytų partnerystės valstybių žmonėms, ES matomumo didinimą ir demokratinių vertybių sklaidą, bet ir į ES valstybių narių visuomenių atsparumo bet kokiai klaidinančiai ir priešinančiai propagandai bei dezinformacijai ugdymą ir švietimą.
6. Tikslinga būtų stiprinti prognozavimo ir analitinius gebėjimus ES institucijose ir valstybėse narėse, efektyvinti ES krizių prevencijos ir valdymo priemones, siekiant, kad ES politika, ypač tais klausimais, kurie bus įvardyti kaip prioritetiniai, būtų ne tik „reaguojanti“, bet ir „aktyviai veikianti“.

Komitetai perduoda šią nuomonę susipažinti Lietuvos Respublikos Prezidentui ir Lietuvos Respublikos Vyriausybei, Europos Sąjungos vyriausiajam įgaliotiniui užsienio reikalams ir saugumo politikai, Europos Komisijai, Europos Parlamentui, ES ir NATO valstybių narių nacionaliniams parlamentams.

Užsienio reikalų komiteto pirmininkas

Benediktas Juodka

Nacionalinio saugumo ir
gynybos komiteto pirmininkas

Artūras Paulauskas